

Čís. 2130.

I za platnosti zákona ze dne 27. dubna 1922, čís. 130 sb. z. a n. možno podati žalobu na vyklizení. Nejsou-li tu její podmínky, nýbrž mělo-li býti postupováno řízením nesporným, dlužno žalobu zamítnouti.

(Rozh. ze dne 30. prosince 1922, R I 1455/22).

Žalovaná, prodávši roku 1919 Emilu W-ovi dum, vymínila si v něm bezplatný byt na tři roky a zavázala se vykliditi byt za odškodné, pak-li by Emil W. prodal dům dále. V prosinci 1920 prodal Emil W. dům žalobkyni, jež žalovala na vyklizení bytu. Námitce nepřípustnosti pořadu práva soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl, maje za to, že dlužno postupovati řízením nesporným dle zákona o ochraně nájemců ze dne 27. dubna 1922, čís. 130 sb. z. a n. Rekursní soud námitku nepřípustnosti pořadu práva zamítl, ježto tu nejde o poměr nájemní vzhledem k tomu, že nebyla smluvena úplata za užívání bytu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací rekurs není odůvodněn. Námitka žalované, že pořad práva jest vyloučen, nebyla by odůvodněnou ani tehdy, kdyby se mělo za to, že v tomto sporu jde o nájemní poměr mezi stranami. Ustanovením § 1 zákona o ochraně nájemníku ze dne 27. dubna 1922, čís. 130 sb. z. a n., že pronajímatelé bytu mohou vypověděti nájemní nebo podnájemní smlouvu jen, svolí-li k tomu okresní soud, v jehož obvodě jest byt, není vyloučeno, že by se pronajímatel nedomáhal po případě vyklizení a odevzdání bytu v sporném řízení, má-li pro nárok zákonný podklad. Na tom také ničeho nemění, že účinnost ustanovení §§ 1 až 6 a § 7 (1) uvedeného zákona nemůže býti vyloučena ani omezena smlouvou, jelikož jest stranám na vůli ponecháno, shodnouti se o zrušení nájemní smlouvy i bez předchozí výpovědi. Opomene-li pronajímatel vymoci si soudní svolení k výpovědi, muže to míti jen ten následek, že bude žaloba jako bezdůvodná zamítnuta. Nehledíc k tomu uplatňuje žalobkyně v odstavci V. žaloby jako zrušovací duvod i tu okolnost, že žalovaný prý zneužívá sporných místností ke škodě žalobkyně, pročez vzhledem k ustanovení § 3 zákona o ochraně nájemníků v tomto případě nelze žalobu zamítnouti proto, že pořad práva jest vyloučen. Rekursní soud tedy vším právem této námitce nevyhověl.

Čís. 2131.

Bylo-li před válkou dědici posledním pořizem uloženo, by dal odkazovníku výbavu v určité ceně, lze se domáhati takové výbavy, již bylo by lze obdržeti za onu cenu před válkou.

(Rozh. ze dne 30. prosince 1922, Rv I 266/22).

V závěti ze dne 13. ledna 1911 ustanovil zůstavitel Antonín M. universální dědičkou veškerého svého jmění svou manželku Marii (žalo-

vancu), a mimo jiné určil, že jest povinna vyplatiti jako odkaz dceři Boženě (žalobkyni) výbavu. Ustanovil to slovy: »nedospělé a nezaopatřené dcery Božena a Josefa obdrží tutéž výbavu, jakou dostaly provdané již dcery Marie T-ová, Aloisie R-ová a Teresie K-ová.« Cenu této výbavy neuvedl. Při projednávání pozůstalosti dne 4. prosince 1911, při kterém zastupoval žalobkyni, tehdy již 23letou, za zletilou prohlášenou, její švagr Antonín T., prohlásila se žalovaná ohledně odkázané výbavy, »že každá z dcer (provdaných) obdržela výbavu, výlohy svatby, nábytku, prádla a šatstva v to čítaje, v ceně 10.000 K, že dle vůle svého manžela vydá dcerám Boženě a Josefě svého času výbavu v stejné ceně«. Prohlášení toto vzal Antonín T. jako vykázaný plnomocník žalobkyně na vědomí. V tom smyslu byl také pojat do odevzdací listiny ze dne 21. prosince 1921 závazek universální dědičky, dcerám Boženě a nezl. Josefě poskytnouti každé výbavu za 10.000 K. Žalobou zadanou v roce 1922, domáhala se dcera Božena na své matce Marii M-ové výbavy, uvádějíc v žalobě jednotlivé věci, vše velmi dobré jakosti a bez ohledu na to, zda hodnota požadovaných věcí přesahuje 10.000 Kč. Oba nižší soudy žalobu zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Ze skutkové podstaty vyplývá, že původní příkaz zůstavitelův na pořízení výbavy dceři Boženě nabyt při projednávání pozůstalosti konkrétní formy odkazu a souhlasnou vůlí všech účastníků stanovena určitá jeho cena. Názor odvolatelky, že se ocenění to státi mohlo jen z důvodů fiskálních, nelze pokládati za správný a nárok na výbavu v ceně 136.225 Kč proti dědičce, když se tato zavázala poskytnouti výbavu v ceně 10.000 K, není odůvodněn. Jednalo by se o obzvláštní zatížení pozůstalosti, které strany při projednávání pozůstalosti na mysli neměly. Zákon zná jen takové zvýšení podílů z pozůstalosti, kde se jedná o podíly dědiců, jako takových, jako při zvýšení dílu povinného a při nově na jevo vyšlém jmění, kdežto odkazy se nezvyšují, naopak jest přípustno odkazy snížit (§§ 690 — 694 odk. zák.). Také při výkladu, jaký rozsah odkazy mají, počíná si zákon způsobem obmezujícím (§§ 674, 678 a 679 obč. zák.). Při tomto směru zákona nelze odkazovníkům přiznati právo na vyšší cenu věcí odkázaných z pouhého důvodu, že také cena pozůstalosti (aktiv) nepřiměřeně stoupla, a jest to přímo vyloučeno, když byla pro splnění odkazu určitá cena dohodou účastníků stanovena. Smysl závazku žalované jest ten, že má na vůli buď výbavu poskytnouti neb cenu její 10.000 Kč vyplatiti, tedy alternativa facultas, pro niž případnou obdobou jest § 660 obč. zák. Když universální dědička volila cestu druhou, chtějíc zaplatiti 10.000 K na výbavu, dostála svému závazku a není žalobní nárok opodstatněn.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Otec žalobkyně Antonín M., jenž dne 24. ledna 1911 zemřel, ustanovil ve své závěti ze dne 13. ledna 1911, že jeho dcera Božena — žalobkyně — obdrží t o u ž v ý b a v u, jakou dostaly provdané již dcery Marie T-ová, Aloisie R-ová a Terezie K-ová. Úmysl a vůle zůstavitele jsou

jasné a nepotřebují dalšího vyšetřování. Mělať dcera Božena obdržeti stejné množství a stejný počet věcí stejné jakosti, jako dostaly již její provdané sestry, tedy výbavu in natura. Nevadí rčení, že zůstala vdova Marie M-ová jest povinna »vyplatiti odkazy...«, ježto z celé souvislosti posledního porřízení vysvítá, že slovo »vyplatiti« zahrnuje v sobě jak poskytnutí výbavy in natura, tak i zaplacení dalšího peněžitého odkazu 30.000 K (věna nebo-li podílu). Tak i zúčastněné osoby tomu rozuměly, neboť při projednávání pozůstalosti prohlásila vdova a universální dědička Marie M-ová dle protokolu ze dne 4. prosince 1911, že každá z provdaných dcer obdržela výbavu (výlohy svatby, nábytek, prádlo, šatstvo) v ceně 10.000 K a že dle vůle svého manžela v y d á dcerám Boženě a Josefě svého času v ý b a v u v e s t e j n é c e n ě, kterážto prohlášení vzal Antonín T., jenž byl přítomen jednání také jako vykázaný plnomocník tehdy již svéprávné Boženy M-ové, na vědomí. Tím došlo srovnalou vůlí stran k dohodě v ten smysl, že má býti splněna zastavitelova vůle tak, že Božena M-ová obdrží svého času t o l i k věcí téže jakosti, jako její provdané sestry, k o l i k bylo tehda t. j. v době učiněné dohody lze opatřiti za 10.000 K tehdejší měny rakousko-uherské. V tom smyslu dlužno rozuměti též ustanovení odevzdací listiny, že universální dědička poskytne dceři Boženě M-ové, až se bude vdávati, výbavu za 10.000 K. Pokud se žalobkyně domáhá toho, by žalovaná dodržela tuto úmluvu, jest tedy v právu, a nelze souhlasiti s názorem odvolacího soudu, že by šlo o nepřipustné zvýšení odkazu, stejně jako mylným jest i další předpoklad odvolacího soudu, že žalovaná má na vůli, buď poskytnouti výbavu nebo vyplatiti její cenu 10.000 Kč v nynější znehodnocené měně, a že dostala svému závazku, volila-li druhou cestu, chtějíc zaplatiti 10.000 Kč na výbavu. Neobstojí ovšem ani právní názor prvního soudu, že žalovaná není povinna dodržeti dohodu ze dne 4. prosince 1911 proto, že od té doby hospodářské poměry se značně změnily, to tím méně, když alespoň v témže poměru, ve kterém stouply ceny věcí, jež žalobkyně požaduje jako část výbavy, zvýšila se i hodnota majetku, jenž připadl žalované jako universální dědičce po Antonínu M-ovi, zejména hodnota nemovitostí. Že žalovaná prodala některé z nich, nemůže býti na újmu žalobkyni, nýbrž jde na vrub žalované. Právem tedy dovolatelka vytýká, že odvolací soud mylně posoudil věc po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), zároveň však jest odůvodněna též další výtkou, že odvolací řízení stíženo jest vadou, která byla způsobilá zameziti úplné vysvětlení a důkladné posouzení sporné věci (§ 503 čís. 2 c. ř. s.). S právního hlediska, jak výše bylo naznačeno, nutno totiž především zjistiti, co dostaly provdané sestry žalobkyně výbavou, a k o l i k z toho bylo v roce 1911 lze opatřiti za 10.000 K, neboť teprve tato zjištění budou podkladem pro rozhodnutí, co a k o l i k žalobkyně může důvodně žádati, — a bude po případě na žalobkyni, by po provedeném řízení přizpůsobila svůj žalobní nárok výsledkům provedených důkazů. V onom směru nutno provéstí důkaz svědecký a třeba-li též důkaz výslechem stran, nabízené již v první stolici, v druhém směru pak bude třeba vyslechnouti znalce. Je-li správnou námitka žalované, že částečně již vyhověla svému závazku, zaplativši různé věci, jež žalobkyně na účet výbavy objednala, pokud se týče koupila a odbrala, bude nutno i k tomu hleděti.